

Pradžia>Jūsų teisės>Atsakovai (baudžiamosios bylos)**Atsakovai (baudžiamosios bylos)**

Kipras

Šiose duomenų suvestinėse paaiškinama, kas vyksta, kai asmuo yra įtariamas arba kaltinamas nusikalstama veika, dėl kurios galimas teisminis nagrinėjimas.

Trumpas baudžiamojo proceso aprašas

Toliau pateikiama trumpa etapų, kurie paprastai sudaro baudžiamąjį procesą, santrauka.

Asmenį, kuris įtariamas dalyvavęs nusikaltime, gali apklausti policija. Policija yra atsakinga už nusikaltimo tyrimą.

Įtariamasis gali būti sulaikytas teismui priėmus nutartį dėl sulaikymo, išskyrus atvejus, kai jis sulaikomas užklupus darant nusikalstamą veiką.

Prieš apklausiant policijoje, įtariamasis turi būti informuojamas apie teisę turėti gynėją ir supažindamas su savo teisėmis.

Baigiant ikiteisminį tyrimą, jei nustatomi įtariamojo kaltės įrodymai, policija jam pareiškia oficialius kaltinimus. Jei padaryta sunki nusikalstama veika, sprendimą dėl baudžiamojo persekiojimo priima generalinis prokuroras (gr. *Genikos Eisaggeleas*). Policija šiuos įgaliojimus visais atvejais vykdo vadovaujant Generalinei prokuratūrai, kuri pagal Konstituciją turi teisę pradėti, vykdyti, perimti, tęsti arba nutraukti baudžiamąjį procesą.

Kaltinamąjį aktą, kuriame aprašoma nusikalstama (-os) veika (-os), policija pateikia tvirtinti apygardos teisėjui. Jį patvirtinus, kaltinamasis nurodytą dieną šaukiamas į teismą.

Baudžiamosios bylos, atsižvelgiant į nusikalstamos veikos sunkumą, gali būti nagrinėjamos: a) supaprastinta tvarka vieno teisėjo apygardos, kurioje padarytas nusikaltimas, teisme (gr. *Eparchiako Dikastirio*); b) prokurorui pateikus informaciją, prisiekusiųjų teisme (gr. *Kakourgiodikeio*) – trijų apygardos teismo teisėjų, pirmininkaujant apygardos teismo pirmininkui.

Jei procesas supaprastintas, kaltinamasis nustatytą dieną turi atvykti į teismą ir atsakyti į kaltinimą (-us) – prisipažinti arba neprisipažinti esąs kaltas. Bylose, kurias prisiekusiųjų teismas nagrinėja paskirtą dieną, apygardos teismo teisėjas gali atlikti parengtinę apklausą. Parengtinė apklausa gali būti nevykdoma, jei generalinis prokuroras patvirtina, kad ji nebūtina. Dabar parengtinės apklausos dažniausiai nevykdomos.

Nukentėjusieji turi teisę pateikti skundą.

Už visą baudžiamąjį procesą, įskaitant teisę nutraukti bylą, atsakinga Generalinė prokuratūra.

Kipre nėra prisiekusiųjų teismo.

Jei teismas per apklausą nustato, kad kaltinamasis negali gintis teisme dėl sutrikusios psichikos arba nepakaltinamumo dėl kitų priežasčių, gali būti priimta nutartis dėl jo gydymo atitinkamoje įstaigoje.

Kaltinamasis gali pareikšti pirminius prieštaravimus kaltinimui dėl: a) bylos dalyko neteismingumo teismui arba teritorinės jurisdikcijos nebuvimo, b) ankstesnio išteisinimo arba nuteisimo už tą pačią veiką (-as), c) suteiktos malonės, d) kaltinimų neišsamumo arba dvigubų kaltinimų.

Tame pačiame kaltinamajame akte kaltinimai už susijusias nusikalstamas veikas gali būti pateikti keliems asmenims. Jei tai laikoma neteisinga, teismas gali priimti nutartį teismo nagrinėjimo tikslais kaltinimus atskirti.

Teisiamasis posėdis pradedamas nuo kaltinimą palaikančios šalies įrodymų. Kaltinimą palaikančiai šaliai pateikus argumentus, teismas sprendžia, ar procesas pradedamas. Jei taip, kaltinamasis teismo yra kviečiamas pateikti gynybos argumentus ir yra supažindinamas su teise tylėti, padaryti pareiškimą arba duoti parodymus prisiekus. Kaltinamasis bet kuriuo metu gali teikti savo gynybos įrodymus. Naudojimasis teise tylėti neužtraukia neigiamų pasekmių. Gynybos pusei išdėsius savo argumentus, šalys gali pasakyti baigiamąsias kalbas ir teismas priima nuosprendį.

Gali būti vykdoma visų parodymus pagal priesaiką davusių liudytojų apklausa.

Teismo procese būtina vadovautis teisingo bylos nagrinėjimo normomis. Nekaltumo prezumpcija galioja visą teismo procesą. Įrodinėjimo pareiga visais atvejais tenka kaltinimą palaikančiai bylos šaliai. Jei teisiamojo posėdžio pabaigoje teismas negali padaryti neabejotinos išvados dėl kaltinamojo kaltės, jis turi būti išteisinamas.

Jei kaltinamasis nuteisiamas, skiriama bausmė.

Išsamesnę informaciją apie visus šiuos proceso etapus ir savo teises rasite duomenų suvestinėse. Ši informacija nėra teisinė konsultacija. Ji tėra patariamojo pobūdžio.

Europos Komisijos vaidmuo

Pažymėtina, kad Europos Komisija nedalyvauja valstybėse narėse vykdomame baudžiamajame procese ir negali jums padėti, jei turite skundą. Šiose faktų suvestinėse rasite informacijos, kaip ir kam pateikti skundus.

Norėdami rasti reikiamą informaciją, spustelėkite toliau esančias nuorodas[Mano teisės ikiteisminio tyrimo metu](#)[Mano teisės teismo nagrinėjimo metu](#)[Mano teisės pasibaigus teismo procesui](#)

Paskutinis naujinimas: 11/03/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Mano teisės vykstant nusikalstamos veikos tyrimui**A. Ar tai, kad esu užsienietis, turi įtakos tyrimui?**

Ne.

B. Kokie yra tyrimo etapai?**i. Įrodymų rinkimo etapas / tyrėjų įgaliojimai**

Bet kuris tyrimą atliekantis pareigūnas gali pareikalauti, kad asmuo, kuris, jo pagrįsta nuomone, žino apie jo tiriamų nusikalstamų veikų faktines aplinkybes, atvyktų į apklausą pareigūno pagrįstai nurodytu laiku ir į jo pagrįstai nurodytą vietą, kad šis asmuo būtų apklaustas ir jis pateiktų parodymus dėl tokios nusikalstamos veikos.

ii. Sulaikymas

Sulaikytas arba suimtas asmuo turi teisę reikalauti, kad jam ar jo advokatui būtų leista laiku susipažinti su esminiais dokumentais, kurie svarbūs konkrečiai bylai, kuriuos turi kaltintojas ir kurie yra būtini siekiant veiksmingai ginčyti sulaikymo ir suėmimo teisėtumą.

„Esminiai dokumentai“ – tai sulaikymo ir suėmimo orderis bei prašymo ir rašytinio patvirtinimo, kurių pagrindu orderis buvo išduotas, kopija.

Kai teismui nurodoma, kad tyrimas dėl nusikalstamos veikos padarymo, dėl kurio asmuo buvo sulaikytas, nebuvo baigtas ir policijos pareigūnui – vyresniajam inspektoriumi arba aukštesnio rango pareigūnui – pateikus prašymą teismas gali, neatsižvelgiant į tai, ar jis turi įgaliojimus nagrinėti nusikalstamą veiką, dėl kurios vykdomos apklausos, tam tikrais atvejais ir bet kuriuo atveju, kai teismas mano esant pagrįsta, nurodyti policijai sulaikytą asmenį laikyti sulaikytą ne ilgiau kaip aštuonias dienas. Pirmą dieną po nurodymo laikyti sulaikytą laikoma pirmą sulaikymo dieną.

iii. Apklausa

Tyrimą atliekantis pareigūnas gali įrašyti apklausiamo asmens parodymus, kurie, juos įrašius, minėtam asmeniui perskaitomi, tada šis asmuo juos pasirašo arba, jeigu asmuo neraštingas, parodymus pažymi individualia žyma. Jei asmuo atsisako atlikti šiuos veiksmus, tyrimą atliekantis pareigūnas atsisakymą pažymi parodymų pabaigoje, kartu nurodymas atsisakymo priežastį, jei ji buvo patikrinta, tada parodymus pasirašo tyrimą atliekantis pareigūnas.

Tokie parodymai, jeigu įrodyta, kad jie duoti savo noru, laikomi įrodymu nagrinėjant parodymus davusiam asmeniui iškeltą baudžiamąją bylą.

Visi asmenys, kurie be pateisinamos priežasties atsisako atvykti į apklausą tyrimą atliekančio pareigūno nurodytu laiku ir į jo nurodytą vietą, laikomi padariusiais nusikalstamą veiką ir tokiems asmenims gali būti skiriama iki vienerių metų laisvės atėmimo bausmė arba ne didesnė kaip vieno tūkstančio svarų pinigine bausme arba abi minėtos bausmės.

Kai tyrimą atliekantis pareigūnas nusikalstamos veikos tyrimo laikotarpiu nusprendžia, kad tyrimui atlikti reikalingas arba pageidautinas tam tikras dokumentas, pareigūnas gali raštu nurodyti asmeniui, kuris minėtą dokumentą turi ar kontroliuoja arba manoma, kad jį turi ar kontroliuoja, pristatyti dokumentą į rašytiniame nurodyme įvardintą deramą vietą ir nurodytu deramu laiku. Laikoma, kad asmuo, kurio rašytiniu nurodymu pareikalauta pateikti dokumentą, įvykdė reikalavimą, jeigu jis užtikrina, kad dokumentas būtų pateiktas jam asmeniškai jo nepristačius.

Visi asmenys, kurie be pateisinamos priežasties atsisako pateikti bet kokį dokumentą, kurio reikalaujama pagal šį straipsnį pateiktu nurodymu, laikomi padariusiais nusikalstamą veiką ir tokiems asmenims gali būti skiriama iki trejų metų laisvės atėmimo bausmė arba ne didesnė kaip vieno tūkstančio penkių šimtų svarų pinigine bausme arba abi minėtos bausmės.

iv. Kardomasis kalinimas

Bet kuris teismas gali, jei mano, kad to reikia, atidėti bet kurios jame iškeltos bylos nagrinėjimą ir remdamasis tokiu sprendimu jis gali paleisti kaltinamąjį jo nustatytomis tinkamomis sąlygomis arba nurodyti tęsti kardomąjį kalinimą kol bus pradėtas teisminis nagrinėjimas.

C. Kokios yra mano teisės vykstant tyrimui?

i. Kokias teises turiu į vertimo žodžių ir raštu paslaugas?

Įtariamieji, kurie nesupranta policijos ar kitų kompetentingų institucijų

vartojamos kalbos turi teisę gauti nemokamą vertėjo žodžių pagalbą. Vertėjas žodžiu

gali padėti įtariamiesiems bendrauti su savo advokatu ir negali atskleisti tokių pokalbių turinio. Be to, jiems suteikiamos šios teisės:

jeigu sulaikymas vykdomas ne policijos nuovadoje, kai sulaikymo veiksmus atlikęs policijos pareigūnas nekalba įtariamiesiems suprantama kalba, kad jiems būtų pateikta informacija, arba būdamas ne policijos nuovadoje neturi būtinų priemonių tam padaryti, pareigūnas apie tai informuoja tyrimą atliekantį pareigūną, kuris pasirūpina, kad įtariamiesiems nedelsiant, tačiau bet kuriuo atveju ne vėliau kaip iki tyrimo pradžios, būtų pateikta informacija;

jeigu įtariamieji negali jiems suprantama kalba bendrauti su pasirinktu advokatu, minėto advokato prašymu pokalbiuose gali dalyvauti vertėjas žodžiu arba kitas asmuo, kad įtariamųjų advokatas galėtų su jais bendrauti jiems suprantama kalba;

taip pat, jeigu įtariamieji negali jiems suprantama kalba bendrauti su gydytoju, medicininėje apžiūroje, gydymo ir priežiūros procese gali dalyvauti vertėjas žodžiu arba kitas asmuo, kad įtariamųjų gydytojas galėtų su jais bendrauti jiems suprantama kalba;

be to, jie turi teisę nemokamai gauti esminių dokumentų (sulaikymo ir (arba) suėmimo orderis, kaltinimai, visi teismo sprendimai ir nutartys bei visi kiti dokumentai, kuriuos kompetentinga institucija laiko esminiais) vertimą raštu. Tam tikrais atvejais gali būti teikiamas esminių dokumentų žodinis vertimas ir (arba) žodinė santrauka.

ii. Kokios yra mano teisės gauti informaciją ir susipažinti su bylos medžiaga?

Įtariamuosius sulaikius arba suėmus šie įtariamieji arba jų advokatas turi teisę susipažinti su esminiais dokumentais (sulaikymo ir suėmimo orderio kopija, prašymo ir rašytinio patvirtinimo, kurių pagrindu orderis buvo išduotas, kopija), kurie jiems reikalingi, kad galėtų ginčyti įtariamųjų sulaikymo ar suėmimo teisėtumą. Jei byla perduodama nagrinėti teismui, įtariamieji arba jų advokatas turi teisę susipažinti su parodymais ir dokumentais, gautais atliekant tyrimą, susijusį su nagrinėjama nusikalstama veika.

iii. Kokios yra mano teisės turėti advokatą ir reikalauti, kad apie mano padėtį būtų informuota trečioji šalis?

Teisė turėti advokatą

Įtariamieji turi teisę konfidencialiai bendrauti su advokatu. Advokatas turi būti nepriklausomas nuo policijos, kuri gali padėti įtariamajam susisiekti su advokatu.

Remiantis teisės aktais įtariamieji taip pat turi šias teises:

Iškart po sulaikymo ir nepagrįstai nedelsiant jie turi teisę patys telefonu susisiekti su pasirinktu advokatu nedalyvaujant pašaliniais asmenimis.

Jie turi teisę turėti advokatą toliau nurodytais atvejais, atsižvelgiant į tai, kas įvyksta pirmiau:

a) prieš policijos atliekamą apklausą ar bet kokios kitos kompetentingos institucijos atliekamus tyrimo veiksmus;

b) pakankamai laiko prieš juos pristatant į teismą;

c) policijai ar bet kuriai kitai kompetentingai institucijai atliekant tyrimą ar renkant įrodymus;

d) nedelsiant atėmus jų laisvę.

Teisė turėti advokatą apima šias teises:

a) bet kuriuo metu be pašalinių asmenų susitikti ir susisiekti su jiems atstovaujančiu advokatu;

b) reikalauti, kad jų advokatas dalyvautų apklausoje, kad jiems būtų pateikti paaiškinimai dėl vykdytų procedūrų ir jiems būtų patariama dėl su apklausa susijusių jų procesinių teisių;

c) jeigu jie turi teisę reikalauti, kad jų advokatas dalyvautų atitinkamoje apklausoje – reikalauti, kad jų advokatas dalyvautų atliekant tyrimo ar įrodymų rinkimo veiksmus.

Policija turi laikytis konfidencialumo reikalavimų, kurie taikomi įtariamojo ir jo advokato bendravimui per susitikimus, susirašinėjant, per pokalbius telefonu ir visomis kitomis leistinomis formomis įtariamiesiems bendraujant su savo advokatais.

Bet kuriuo atveju iškart po įtariamųjų sulaikymo arba, jeigu jie sulaikomi ne policijos nuovadoje, iškart po jų atvykimo į policijos nuovadą įtariamiesiems leidžiama naudotis visų «praktikuojančių advokatų registre» įregistruotų advokatų vardų ir pavardžių bei telefono numerių sąrašu.

Sulaikymo laikotarpiu įtariamieji turi teisę pasirengimo savo gynybai tikslais bet kurią dieną ir bet kuriuo metu konfidencialiai susitikti su savo advokatu sulaikymo įstaigoje, kurioje jie laikomi, konkrečiai tam skirtoje vietoje, kur policijos pareigūnai jų nematytų ir negirdėtų, ir iš jų advokato per pokalbį gauti konfidencialius rašytinius ir žodinius nurodymus.

Jeigu jie nepageidauja būti atstovaujami advokato, apie tai jie raštu, užpildydami atitinkamą formą, praneša atsakingam sulaikymo įstaigos asmeniui. Be to, jie turi būti informuoti, kad bet koks teisės turėti advokatą atsisakymas gali pakenkti jų gynybos veiksmingumui.

Jei toks asmuo yra jaunesnis kaip aštuoniolikos metų amžiaus, apklausa atliekama dalyvaujant jo advokatui. Be to, asmens tėvams arba globėjams suteikiama teisė dalyvauti pokalbiuose su asmens advokatu.

Jeigu dėl psichikos sutrikimų ar fizinės negalios asmuo negali nepadedamas pasinaudoti teise susisiekti su advokatu, įtariamasis turi teisę minėta teise naudotis iškart, kai tą galima padaryti po jo sulaikymo, padedamas valstybės medicininės priežiūros ir (arba) socialinių tarnybų pareigūno ir (arba) jam dalyvaujant. Be to, jeigu dėl psichikos sutrikimų įtariamasis nesupranta savo teisių, jis apklausiamas dalyvaujant jo advokatui.

Laikina nuo teisės turėti advokatą nukrypti leidžianti nuostata:

Išimtiniais atvejais ir tik ikiteisminio tyrimo etape leidžiama laikinai nukrypti nuo įtariamųjų teisės turėti advokatą nepagrįstai nedelsiant po jų laisvės atėmimo, kai dėl izoliacijos geografiniu požyriu neįmanoma užtikrinti teisės turėti advokatą.

Be to, išimtiniais atvejais ikiteisminio tyrimo etape ir kai pateisinama konkrečiomis bylos aplinkybėmis laikinai gali būti leista nukrypti nuo jų teisės turėti advokatą dėl vienos iš toliau nurodytų imperatyvių priežasčių:

- i) būtina skubiai užkirsti kelią didelei grėsmei asmens gyvybei, laisvei ar fiziniam neliečiamumui;
- ii) policijai būtina skubiai imtis priemonių, siekiant užkirsti kelią didelei grėsmei baudžiamajam procesui.

Vis dėlto pirmiau nurodytos laikinos nukrypti leidžiančios nuostatos turi:

- i) būti proporcingos ir nevirsyti to, kas būtina;
- ii) būti griežtai apribotos laiko požyriu;
- iii) nebūti grindžiamos išimtinai tik tariamos nusikalstamos veikos rūšimi ar sunkumu, ir
- iv) nekenkti bendram proceso sąžiningumui.

Jeigu įtariamiesiems neleidžiama naudotis savo teisėmis:

- i) turėti advokatą nedelsiant atėmus jų laisvę;
- ii) gyvai susitikti ir bendrauti su savo advokatu, ir
- iii) juos apklausiant ir atliekant tyrimo ar įrodymų rinkimo veiksmus turėti šiuose procesuose dalyvaujantį savo advokatą, jie gali pirmą kartą juos pristačius teismui arba per pirmąjį jų bylos nagrinėjimo posėdį paprašyti teismo išnagrinėti priežastis, dėl kurių jiems nebuvo leista pasinaudoti tokiais teisėmis.

Trečiosios šalies informavimas apie jų sulaikymą ar suėmimą / Konsulato ar ambasados informavimas

Sulaikius ar suėmus įtariamuosius jie informuoja policiją, ar jie pageidauja su kuo nors, t. y. šeimos nariu ar savo darbdaviu, susisiekti savarankiškai telefonu, kad informuotų apie jų suėmimą. Tam tikrais atvejais teisė informuoti kitą asmenį apie jų suėmimą gali būti laikinai apribota. Tokiais atvejais policija turi apie tai juos informuoti.

Užsieniečių atveju, jie informuoja policiją, ar pageidauja patys telefonu susisiekti su savo konsuline įstaiga ar ambasada. Be to, jie informuoja policiją, ar pageidauja susisiekti su jų konsulinės įstaigos ar ambasados pareigūnu. Šiuo klausimu jie turi būti informuoti, kad teisės informuoti savo konsulinę įstaigą ar ambasadą ir su jomis susisiekti atsisakymas gali turėti neigiamą poveikį jiems patiems.

Remiantis teisės aktais jie taip pat turi šias teises:

Iškart po jų sulaikymo ir nedelsiant bei dalyvaujant policijos pareigūnui jie turi teisę patys telefonu susisiekti su giminaičiu ar savo darbdaviu ar kitu pasirinktu asmeniu, o jeigu jie yra jaunesni nei aštuoniolikos metų amžiaus – su vienu iš tėvų arba globėju, kad informuotų juos apie sulaikymą ir nurodytų, kurioje policijos nuovadoje ar sulaikymo įstaigoje jie yra ar bus laikomi.

Jeigu dėl psichikos sutrikimų ar fizinės negalios asmuo negali pasinaudoti savo teise susisiekti su pirmiau nurodytais asmenimis, įtariamasis turi teisę minėta teise naudotis iškart, kai tą galima padaryti po jo sulaikymo, padedamas valstybės medicininės priežiūros ir (arba) socialinių tarnybų pareigūno ir (arba) jam dalyvaujant.

Užsienio piliečiai taip pat turi teisę patys telefonu, dalyvaujant policijos pareigūnui, nepagrįstai nedelsiant ir kuo greičiau po jų sulaikymo susisiekti su valstybės, kurios piliečiai jie yra, konsuline įstaiga arba diplomatine atstovybe Kipro Respublikoje, kad informuotų jas apie sulaikymą arba suėmimą ir nurodytų joms, kurioje policijos nuovadoje ar suėmimo įstaigoje jie yra arba bus laikomi. Jeigu atitinkamos konsulinės įstaigos ar diplomatinės atstovybės Kipro Respublikoje nėra, jie gali susisiekti su Kipro Respublikos įgaliotiniu administracijos ir žmogaus teisių apsaugos klausimais (Ombudsmenas). Jei kalbama apie dviejų (2) ar daugiau valstybių piliečius, jie gali pasirinkti konsulinę įstaigą ar diplomatinę atstovybę, kurią jie pageidauja informuoti apie jų laisvės atėmimą, ir su kuria jie nori susisiekti. Be to, jie turi teisę, jei pageidauja, susisiekti su tokiomis institucijomis, būti lankomi jų atstovų, su jais kalbėtis ir susirašinėti, taip pat susitarti, kad jie jiems atstovautų, jeigu tokios institucijos tam neprieštarauja.

Jeigu dėl psichikos sutrikimų asmuo akivaizdžiai negali suprasti turintis pirmiau nurodytas su galimybe susisiekti susijusias teises ir jis akivaizdžiai negeba priimti tokios informacijos, arba jis negali visapusiškai suprasti savo teisės naudotis šiomis teisėmis, policijos pareigūnas apie tai informuoja konsulinę įstaigą arba diplomatinę atstovybę arba Kipro Respublikos įgaliotinę administracijos ir žmogaus teisių apsaugos klausimais (Ombudsmenas), atsižvelgiant į atvejį. Jie taip pat turi būti informuoti, kad teisės informuoti trečiuosius asmenis, giminaičius, savo darbdavį ar atitinkamas konsulines įstaigas ir su jomis susisiekti atsisakymas gali turėti neigiamą poveikį jiems patiems.

Jeigu dėl psichikos sutrikimų asmuo akivaizdžiai negali suprasti turintis su galimybe susisiekti susijusias teises ir jis akivaizdžiai negeba priimti tokios informacijos, policijos pareigūnas turi nedelsiant po sulaikymo paskambinti sulaikyto asmens giminaičiui ir jį informuoti apie sulaikymą bei nurodyti, kurioje policijos nuovadoje ar sulaikymo įstaigoje asmuo yra laikomas ar bus laikomas sulaikytas.

Laikina nuo teisės susisiekti su giminaičiais / pasirinktu asmeniu / savo darbdaviu nukrypti leidžianti nuostata

Kai pateisinama konkrečiomis bylos aplinkybėmis, teisė susisiekti su giminaičiais arba pasirinktu asmeniu arba savo darbdaviu ir teisė informuoti tėvų pareigas vykdančius asmenis (kai atvejais susijęs su jaunesniu nei 18 metų amžiaus asmeniu) iškart po sulaikymo nesuteikiama dėl vienos iš toliau nurodytų imperatyvių priežasčių:

- a) būtina skubiai užkirsti kelią didelei grėsmei asmens gyvybei, laisvei ar fiziniam neliečiamumui, arba
 - b) būtina skubiai užkirsti kelią situacijai, kai baudžiamajam procesui gali kilti didelė grėsmė, jeigu nukrypimas:
- i) yra proporcingas ir nevirsija to, kas būtina;
 - ii) yra griežtai apribotas laiko požyriu;
 - iii) nėra grindžiamas išimtinai tik tariamos nusikalstamos veikos rūšimi ar sunkumu, ir
 - iv) nekenkia bendram proceso sąžiningumui.

Iškart po sulaikymo jiems nesuteikiama teisė susisiekti su trečiaisiais asmenimis (giminaičiais ar darbdaviu ar kitu pasirinktu asmeniu), kai tai pateisinama dėl skubos arba lygiaverčių operatyvinių pagrindų.

Jeigu jiems neleidžiama naudotis savo teisėmis

i) informuoti giminaičių ar pasirinkto asmens, ar darbdavio arba su jais susisiekti,

ii) informuoti tėvų pareigas vykdančius asmenis apie jaunesnio nei 18 metų amžiaus asmens sulaikymą, jie gali pirmą kartą juos pristčius teismui arba per pirmąjį jų bylos nagrinėjimo posėdį paprašyti teismo išnagrinėti priežastis, dėl kurių jiems nebuvo leista pasinaudoti tokomis teisėmis.

Kai kalbama apie asmenį iki aštuoniolikos metų amžiaus ir taikomos pirmiau nurodytos laikinos nukrypti leidžiančios nuostatos, apie minėto asmens laisvės atėmimą policijos pareigūnas nedelsdamas informuoja socialinės gerovės tarnybas, įgaliotinį vaikų teisių apsaugos klausimais ir visas kitas vaikų apsaugos ir gerovės srityje kompetentingas institucijas.

iv. Kokios mano teisės gauti teisinę pagalbą?

Jeigu jie neturi pakankamai lėšų, kad pasinaudotų

teise ikiteisminio tyrimo etape turėti advokatą, pasirašę atitinkamą formą jie apie tai gali informuoti už apklausas atsakingą policijos pareigūną. Jiems pateikiamas savo paslaugas siūlančių advokatų vardų ir pavardžių bei telefono numerių sąrašas. Įtariamieji patvirtina, kad sąrašas jiems buvo pateiktas.

Policijos pareigūnas atitinkamai informuoja jų pasirinktą advokatą.

Jeigu jie pageidauja advokato paslaugas gauti nemokamai, jie gali teismui pateikti atitinkamą prašymą, kai į jį yra atvesdinami, ir teismas išnagrinės jų prašymą.

v. Svarbi informacija šiais aspektais:

Nekaltumo prezumpcija

Visi nusikalstamos veikos padarymu įtariamai arba kaltinami asmenys laikomi nekaltais kol jų kaltė nepripažinta pagal įstatymą.

Nekaltumo prezumpcijos teisės principas taikomas fiziniams asmenims baudžiamajame procese nuo to momento, kai minėti asmenys įtariamai arba kaltinami padarę nusikalstamą veiką, iki proceso užbaigimo galutiniu teismo nuosprendžiu.

Teisė tylėti ir teisė neduoti parodymų prieš save

Policijai ar kitoms kompetentingoms institucijoms vykdant apklausą jie neprivalo atsakyti klausimų apie tariamą nusikalstamą veiką. Taip pat, kai jų prašoma duoti parodymus ar atsakyti į klausimus, jie neprivalo

pateikti įrodymų ar dokumentų ar teikti informacijos, kuri gali lemti savęs apkaltinimą.

Įrodinėjimo pareiga

Policijai tenka atsakomybė surinkti įrodymus, kurių pagrindu tiriamos nusikalstamosios veikos bus įrodytos be jokių pagrįstų abejonių. Kaltinamieji turi teisę pateikti savo faktinių aplinkybių versiją ir pateikti tyrimą vykdančioms institucijoms parodymus arba gynybos pareiškimą savo versijai ar nekaltumui pagrįsti.

vi. Kokios specifinės apsaugos priemonės taikomos vaikams?

Baudžiamoji atsakomybė

Asmenys iki 14 metų amžiaus negali būti traukiami baudžiamajon atsakomybėn dėl veiksmų ar neveikimo (154 skyrius, 14 straipsnis), todėl sulaikymas jiems netaikomas. Reikalaujama, kad toks asmuo, jeigu jo dalyvavimas būtinas, į policijos nuvadą atvyktų lydimas savo tėvų / globėjų.

2. Sulaikymas

Kai įmanoma, reikėtų vengti nepilnamečių sulaikymo. Nepilnametis turėtų būti sulaikomas laikantis teisės aktų reikalavimų, tokia priemonė turėtų būti taikoma tik kraštutiniu atveju ir kuo trumpiau.

Sulaikant nepilnamečį turi būti laikomasi sulaikymo procedūros (informacijos teikimas, teisminė tvarka, pranešamas apie teises ir kt.). Pažymėtina, kad sulaikymo metu

turi būti atsižvelgta į vaiko amžių, brandą ir pažeidžiamumą.

Be to, visi sprendimai dėl vaiko sulaikymo turėtų būti grindžiami vaiko interesais.

Sulaikytas vaikas turėtų būti išsamiai, atsižvelgiant į jo amžių ir brandą, informuojamas apie tolesnę procedūrą.

Antrankiai nenaudojami, nebent tai tikrai būtina ir atsižvelgiant į policijos taisyklėse 5/39 nustatytas sąlygas.

Policijos lazdos naudojimas leistinas tik kraštutiniu atveju ir tik laikantis policijos taisyklėse 5/38 nustatytų sąlygų.

Kūno apžiūrą turėtų vykdyti tos pačios lyties policijos pareigūnas.

Teisėtas atstovavimas ir kitos teisės

Nepilnametis informuojamas apie teisę telefonu susisiekti su jo pasirinktu advokatu nedalyvaujant pašaliniais asmenimis.

Nepilnametis informuojamas apie teisę gauti teisinę pagalbą, jeigu jis neturi pakankamai lėšų.

Nepilnametis informuojamas apie teisę pačiam telefonu, dalyvaujant policijos pareigūnui, susisiekti su savo tėvais / globėjais ir informuoti juos apie sulaikymą bei nurodyti, kurioje policijos nuovadoje ar sulaikymo įstaigoje jis yra arba bus laikomas.

Nedelsiant informuojami tėvai / globėjai. Tėvų / globėjų informavimo tikslais su jais gali būti susisiekta vėliau ir tai gali būti padaryta per 12 valandų nuo sulaikymo, jeigu yra pagrįstų įtarimų, kad pasinaudojus bendravimo teise iškart po sulaikymo gali:

- a) būti sunaikinti arba paslėpti įrodymai, susiję su nusikalstamos veikos išaiškinimu; arba
 - b) būti sutrukdyta sulaikyti arba apklausti kitą asmenį, susijusį su nusikalstama veika, arba toks asmuo gali pabėgti; arba
 - c) gali būti padaryta kita nusikalstama veika arba tai gali lemti bet kurio asmens mirtį ar fizinį sužalojimą; arba
 - d) būti pakenkta interesams, susijusiems su Kipro Respublikos saugumu arba konstitucine santvarka ar viešąja tvarka, arba kišamasi į teisingumo vykdymą.
- Policija taip pat (papildomai) informuoja nepilnamečio tėvus / globėjus apie sulaikymą ir sulaikymo įstaigą (kurioje ketinama jį laikyti). Atitinkamas įrašas įrašomas tyrimo byloje.

Apie sulaikymą taip pat gali būti informuojamos valstybės socialinės tarnybos, jei tai būtina ir atsižvelgiant į nepilnamečio interesus.

Apklausa

Tyrimą atliekantis pareigūnas negali pradėti apklausos iš anksto apie tai nepateikęs informacijos ir (arba) nepranešęs ir nepilnamečiui nepasinaudojus visomis teisėmis gauti prašomą informaciją.

Asmenys iki 18 metų amžiaus apklausiami dalyvaujant jų advokatui.

Jeigu apklausiamas asmuo nesupranta kalbos ar ja nekalba, jis turi teisę naudotis vertėjo žodžiu pagalba.

Apklausa visada turi būti vykdoma laikantis teisės aktų nuostatų, teisminės tvarkos ir atitinkamų policijos taisyklių (PT 3/3, PT 3/4, PT 5/18).

Nepilnamečiai, kurie nėra sulaikyti, turėtų būti apklausiami ir jų parodymai imami dalyvaujant jų tėvams arba globėjams.

Policija turėtų užtikrinti, kad apklausa būtų atlikta kuo greičiau, tačiau bet koku atveju per 24 valandas, kad iš esmės nebūtų poreikio kreiptis į teismą dėl laisvės atėmimo taikymo (2014 m. birželio 11 d. Įgaliotinio vaikų teisių apsaugos klausimais raštas).

Nepilnamečių besimokančiųjų sulaikymas / apklausa / baudžiamasis persekiojimas

Turi būti vengiama nepilnamečius mokinius sulaikyti arba apklausti mokykloje. Vis dėlto, prireikus, policijos pareigūnai į mokyklą turi vykti vilkėdami civilio drabužius ir nežymėtu policijos automobiliu.

Sulaikymas ir apklausa vykdomi dalyvaujant mokyklos vadovui, kuris atitinkamai informuojamas iš anksto (PT 5/18, 6 dalies 3 punktas).

Kai vykdomas nepilnamečių mokinių persekiojimas baudžiamąja tvarka Įgaliotinio pavaduotojas (gr. *Astinomikos Diefthintis*) turi informuoti Švietimo ir kultūros ministeriją tik kai tikrai būtina ir kai jis mano, jog toks informavimas atitinka Kipro Respublikos baudžiamosios ar penitencinės politikos interesus, ir, be abejojimo, atsižvelgdamas į šiuos aspektus:

- nusikalstamos veikos pobūdį ir jeigu minėtais veiksmais prisidedama prie kitų mokinių / nacionalinės gvardijos (gr. *Ethnofrouri*) apsaugos užtikrinimo,
- šiuo metu Kipro visuomenei kylančius sunkumus, ir
- konkrečias aplinkybes kiekvienu atveju.

Išskyrus atvejus, kai gautas teismo leidimas, draudžiama atskleisti mokyklos pavadinimą ir (arba) adresą, taip pat (arba) nuotrauką ar bet kokią kitą informaciją, kuri galėtų padėti identifikuoti į Nepilnamečių bylų teismą (gr. *Dikastirio Anilikon*) pristatomą jaunuolį.

Suėmimo sąlygos

Be visiems kaliniams suteiktų teisių (Įstatymas 163(I)/2005), suimtiesiems iki 18 metų amžiaus suteikiamos tokios papildomos su suėmimu susijusios teisės: Nepilnamečiai turėtų būti laikomi atskirai nuo kitų suimtųjų. Taip pat turi būti užtikrinta, kad nepilnamečiai nesusitiktų su suaugusiais kaliniais bendrosiose erdvėse.

Nepilnamečiai, kurių laisvė atimta, turi būti laikomi suėmimo įstaigose, kurios skirtos būtent tokio amžiaus asmenims, kur galima užsiimti konkrečiai jų poreikiams pritaikyta veikla, ir kuriose dirba specialiai apmokyti darbuotojai. Tokios įstaigos turi būti pakankamai didelės, pakankamai apšviestos ir vėdinamos, tinkamai apstatytos baldais ir turi būti tinkama jų apdaila, taip pat jose turi būti įrengti atitinkami vizualiniai dirgikliai. Galiausiai, nepilnamečiams turi būti leista savo kameroje turėti pagrįstą kiekį asmeninių daiktų (Komiteto prieš kankinimą standartai), išskyrus atvejus kai dėl to kyla saugumo problemų. Be to, bendradarbiaujant su kitomis tarnybomis turi būti užtikrinta, kad vaikai leistų laiką tinkamai sveikatingumo požiūriu (2014 m. lapkričio 7 d. Įgaliotinio vaikų teisių apsaugos klausimais raštas).

Nepilnamečio tėvams arba globėjams suteikiama teisė dalyvauti pokalbiuose su nepilnamečio advokatu.

Nepilnamečio tėvai arba globėjai turi dalyvauti kiekvienoje nepilnamečio medicininėje apžiūroje, jo gydymo ir priežiūros proceso veiksmuose.

Visus suimtuosius ir visus jų giminaičius ar kitus jų pasirinktus asmenis ir, suimtųjų iki 18 metų amžiaus atveju – jų tėvus arba globėjus, jiems suprantama kalba suėmimo įstaigos atsakingas asmuo turi informuoti apie tai, kad jie turi teisę kasdien susitikti ne ilgiau kaip iki vienos valandos bendrai atskiroje suėmimo įstaigos zonoje dalyvaujant policijos pareigūnui.

vii. Kokios specialiosios apsaugos priemonės taikomos pažeidžiamiesiems įtariamiesiems?

Vaikai laikomi pažeidžiamais asmenimis, todėl vi dalyje nurodytos specialiosios apsaugos priemonės jiems taip pat taikomos.

Pagal Įstatymą dėl sulaikytųjų ir suimtųjų teisių (Įstatymas 163(I)/2005) „**pažeidžiamas asmuo**“ – tai įtariamasis arba kaltinamasis, kuris dėl savo amžiaus, psichinės ar fizinės būklės arba negalios negali suprasti baudžiamojo proceso ir jame veiksmingai dalyvauti.

Jei sulaikomas psichikos sutrikimų ar fizinę negalią turintis asmuo, tokiam asmeniui **informacija** apie jų teises, numatytas Įstatyme 163(I)/2005, pateikiama **paprastai ir suprantamai**, atsižvelgiant į tokių asmenų specialiuosius poreikius.

Tokiu atveju turi būti užtikrintos asmens, kuris gali perduoti atitinkamą informaciją sulaikytajam arba kitiems susijusiems asmenims, kad tokią informaciją jie suprastų, atsižvelgiant į jų sutrikimus arba negalią.

Be to, jeigu sulaikomas asmuo, kuris dėl bet kokių psichikos sutrikimų ar fizinės negalios, atsižvelgiant į atvejį, akivaizdžiai negali naudotis teisėmis aktuose (Įstatymas 163(I)/2005) nustatytais **teisėmis gauti informaciją**, minėtas asmuo turi teisę naudotis tokiomis teisėmis **padedamas valstybės medicininės priežiūros ir (arba) socialinių tarnybų** pareigūnui ir (arba) jam dalyvaujant, ir galimybė naudotis tokia pagalba asmeniui turi būti suteikta nedelsiant po jo sulaikymo ir bet kuriuo atveju ne vėliau nei tą įmanoma padaryti.

D. Kokie teisiniai terminai taikomi vykdant tyrimą?

Nusikalstamos veikos padarymu įtariamąs sulaikytas asmuo per 24 valandas nuo jo sulaikymo pristatomas į teismą, jeigu nebuvo pabaigta apklausa dėl nusikalstamos veikos, dėl kurios jis buvo sulaikytas. Toks pristatymas į teismą reikalingas tam, kad policija pateiktų prašymą asmenį suimti tam tikram laikotarpiui, kuris negali viršyti 8 dienų vienu kartu ir 3 mėnesių bendrai.

Pasibaigus nutartyje dėl suėmimo paskyrimo nurodytam terminui ir jeigu dar nebaigta apklausa ir tyrimas, policija gali pateikti prašymą pratęsti suėmimą dar aštuonioms dienoms ir tokia suėmimo pratęsimo procedūra gali būti kartojama kas aštuonias dienas ne ilgesniam nei bendram 3 mėnesių suėmimo terminui. Paprastai manoma, kad įtariamąjį reikia suimti, kai kyla grėsmė, jog įtariamasis gali daryti įtaką liudytojams arba, jei būtų paleistas, naikinti įrodymus. Policijai tenka pareiga teismui pateikti pakankamus nutarties dėl suėmimo paskyrimo sąlygų įvykdymo įrodymus.

E. Kokie yra ikiteisminio tyrimo veiksmai, įskaitant kardomąjam kalinimui alternatyvias priemones ir perkėlimo į kilmės valstybę galimybes (Europos teisminės priežiūros orderis)?

Baudžiamąją jurisdikciją turintis teismas gali savo diskrecijos ribose nutartimi paskirti kaltinamojo suėmimą kol nagrinėjama jo byla. Pagal Baudžiamojo proceso kodeksą (155 skyrius) 48 straipsnį apylinkės teismas, bylą nagrinėjantis supaprastinto proceso tvarka, kaskart atidėdamas bylos nagrinėjimą suėmimą gali skirti ne daugiau kaip aštuonioms dienoms. Priešingai, Aukščiausiojo Teismo ir prisiekusiųjų teismo įgaliojimams tokie ribojimai skiriant kaltinamojo suėmimą nagrinėjant jam iškeltą baudžiamąją bylą netaikomi.

Įstatymo (155 skyrius) 157 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad baudžiamąją jurisdikciją turintis teismas gali leisti suimtąjį paleisti už užstatą. Jei teismas nutaria paleisti kaltinamąjį, jis turi įgaliojimus priimti tokį sprendimą nustatydamas konkrečias sąlygas ir nurodydamas jam pasirašyti dokumentą dėl užstato. Teismui įgaliojimai suteikiami bendrai pagal Baudžiamojo proceso kodeksą 48 straipsnį ir 157 straipsnio 1 dalį.

Teismo sprendimo dėl kardomųjų priemonių perdavimo sąlygos

Kipro Respublikos kompetentinga institucija gali perduoti savo priimtą sprendimą dėl kardomųjų priemonių valstybės narės, kurioje atitinkamas asmuo turi teisėtą ir įprastinę gyvenamąją vietą, kompetentingai už tapatybės nustatymą atsakingai institucijai, kai minėtas asmuo buvo informuotas apie atitinkamas priemones ir sutinka grįžti į tą valstybę narę.

Kipro Respublikos kompetentinga išduodančioji institucija gali, šiam asmeniui paprašius, perduoti sprendimą dėl kardomųjų priemonių valstybės narės, kuri nėra asmens teisėtos ir įprastinės gyvenamosios vietos valstybė narė, kompetentingai institucijai, jeigu valstybės narės, kurioje asmuo neturi teisėtos ir įprastinės gyvenamosios vietos, kompetentinga institucija sutinka su tokiu perdavimu.

Kipro Respublikos kompetentinga institucija sutinka perduoti sprendimą dėl kardomųjų priemonių, susijusių su asmeniu, kuris Kipro Respublikoje neturi teisėtos ir įprastinės gyvenamosios vietos, jeigu minėtas asmuo buvo jos teritorijoje bent tris (3) mėnesius.

Kipro Respublikos kompetentinga išduodančioji institucija yra prisiekusiųjų teismas arba baudžiamąją jurisdikciją turintis apylinkės teismas, kuris turi jurisdikciją nagrinėti nusikalstamą veiką arba priėmė sprendimą dėl kardomųjų priemonių.

Sprendimų dėl kardomųjų priemonių iš kitų valstybių narių srityje Kipro Respublikos kompetentinga už tapatybės nustatymą atsakinga institucija yra:

- a) apylinkės teismas (gr. *Eparchiako Dikastirio*), turintis teritorinę jurisdikciją vietovėje, kurioje gyvena asmuo, dėl kurio kita valstybė narė priėmė sprendimą dėl kardomųjų priemonių;

b) Nikosijos apylinkės teismas (gr. *Eparchiako Dikastirio Lefkosias*), jeigu atitinkamo asmens gyvenamoji vieta yra nežinoma arba jeigu atitinkamas asmuo negyvena Kipro Respublikoje.

Paskutinis naujinimas: 16/11/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Mano teisės teismo proceso metu

A. Kur vyks teisminis bylos nagrinėjimas?

Jei baudžiamojoje byloje nagrinėjama nusikalstama veika ar veikos, už kurias skiriama iki 5 metų laisvės atėmimo bausmė, byla nagrinėjama apylinkės teisme (gr. *Eparchiako Dikastirio*) (vienas teisėjas). Pažymėtina, kad generaliniam prokurorui (gr. *Genikos Eisaggeleas*) sutikus apylinkės teismas gali nagrinėti nusikalstamas veikas, už kurias skiriama ilgesnė kaip 5 metų laisvės atėmimo bausmė.

Nusikalstamas veikas, už kurias skiriama ilgesnė kaip 5 metų laisvės atėmimo bausmė, nagrinėja prisiekusiųjų teismas (trys teisėjai).

B. Ar kaltinimai gali būti pakeisti? Jei taip, kokias teises į informaciją turiu šioje srityje?

Kaltinimai gali būti pakeisti pradėjus nagrinėti bylą arba jos nagrinėjimo procese. Baudžiamojo proceso įstatymo 83, 84 ir 85 straipsniuose (155 skyrius) nustatyta kaltinimų keitimo tvarka ir kaltinamųjų teisės.

83. 1. Jeigu bet kuriuo bylos nagrinėjimo momentu teismas, remdamasis įrodymais, nusprendžia, kad kaltinamasis aktas arba prisiekusiųjų teismui pateiktas kaltinamasis aktas turi kokių nors turinio ar formos trūkumų, jis gali nurodyti pakoreguoti kaltinamąjį aktą arba prisiekusiųjų teismui pateiktą kaltinamąjį aktą, jį pakoreguojant arba pakeičiant kitu, arba papildant jį naujais kaltinimais tiek, kiek jo manymu būtina, kad kaltinimai atitiktų bylos faktines aplinkybes.

2. Kai kaltinamasis aktas arba prisiekusiųjų teismui pateiktas kaltinamasis aktas taip pakoreguojamas, nurodymas dėl koregavimo įrašomas kaltinamajame akte arba prisiekusiųjų teismui pateiktame kaltinamajame akte ir tokie dokumentai naudojami visuose susijusiuose teisiniuose procesuose taip, lyg jie būtų pateikti su pakeitimais.

84. 1. Jeigu kaltinamasis aktas ar prisiekusiųjų teismui pateiktas kaltinamasis aktas buvo pakoreguotas kaip nurodyta 83 straipsnyje, teismas nedelsiant prašo kaltinamąjį pasirengti gynybai teisme ir nurodyti, ar jis yra pasirengęs bylos nagrinėjimui pagal pakoreguotą kaltinamąjį aktą ar prisiekusiųjų teismui pateiktą kaltinamąjį aktą.

2. Jei kaltinamasis nurodo nesąs pasirengęs, teismas išnagrinėja nurodytas priežastis ir, jeigu mano, kad bylos nagrinėjimą tęsiant iškart nebus sudaryta kliūčių kaltinamajam gintis ar prokurorui vesti bylą, gali nagrinėti bylą pakoreguotą kaltinamąjį aktą arba prisiekusiųjų teismui pateiktą kaltinamąjį aktą laikydamas pirminiu kaltinamuoju aktu.

3. Jei teismas mano, kad kaltinamojo akto ar prisiekusiųjų teismui pateikto kaltinamojo akto pakeitimai lemia, kad iškart tęsiant bylos nagrinėjimą gali būti sudaryta kliūčių kaltinamajam ar prokurorui, teismas gali nurodyti, kad byla bus nagrinėjama iš naujo, arba atidėti bylos nagrinėjimą tiek, kiek, jo nuomone, reikia.

4. Kai kaltinamąjį aktą arba prisiekusiųjų teismui pateiktą kaltinamąjį aktą teismas pakoreguoja jau pradėjęs nagrinėti bylą, nagrinėjant bylą duotais parodymais galima remtis nerengiant naujo teismo posėdžio, tačiau bylos šalims turi būti suteikta galimybė dar kartą kviesti duoti parodymus arba išsiųsti kitą šaukimą į teismą bet kuriam liudytojui, kuris jau galėjo duoti parodymus, ir juos apklausti arba atlikti kryžminę apklausą dėl aptariamų pakeitimų.

85. 1. Jeigu gali būti įrodyta tik dalis kaltinamajame akte arba prisiekusiųjų teismui pateiktame kaltinamajame akte nurodytų veikų ir įrodytos veikos laikytinos nusikalstama veika, kaltinamasis gali būti nuteistas už jo padarytą ir įrodytą nusikalstamą veiką nekoreguojant kaltinamojo akto ar prisiekusiųjų teismui pateikto kaltinamojo akto.

2. Jei asmuo kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką, jis gali būti nuteistas dėl pasikėsimo padaryti minėtą nusikalstamą veiką, nereikalaujant pakoreguoti kaltinamojo akto ar prisiekusiųjų teismui pateikto kaltinamojo akto.

3. Jeigu įrodoma, kad asmuo padarė bet kokią veiką, siekdamas padaryti nusikalstamą veiką, kuria jis kaltinamas, ir jeigu tokios veikos padarymas tyčia laikytinas nusikalstama veika, toks asmuo, jeigu jam dar nebuvo pateikti kaltinimai dėl minėtos nusikalstamos veikos, gali būti nuteistas dėl tokios nusikalstamos veikos, nereikalaujant pakoreguoti kaltinamojo akto ar prisiekusiųjų teismui pateikto kaltinamojo akto.

4. Kai išnagrinėjęs bylą teismas mano, kad remiantis parodymais įrodyta, jog kaltinamasis padarė nusikalstamą veiką ar nusikalstamas veikas, kurios nėra nurodytos kaltinamajame akte ar prisiekusiųjų teismui pateiktame kaltinamajame akte, ir už kurias kaltinamasis negali būti nuteistas nepakoregavus kaltinamojo akto ar prisiekusiųjų teismui pateikto kaltinamojo akto, ir kad, jeigu kaltinamasis būtų nuteistas už tokias nusikalstamas veikas, jam nebūtų skirta griežtesnė bausmė palyginti su ta, kuri būtų skirta, jeigu jis būtų nuteistas remiantis kaltinamuoju aktu ar prisiekusiųjų teismui pateiktu kaltinamuoju aktu, ir kad dėl to nebūtų sudaryta kliūčių kaltinamajam gintis, teismas gali nurodyti kaltinamąjį aktą ar prisiekusiųjų teismui pateiktą kaltinamąjį aktą papildyti su tokia (-iomis) nusikalstama (-omis) veika (-omis) susijusiu kaltinimu ar kaltinimais, ir dėl šio kaltinimo (-ų) teismas priima sprendimą taip, lyg jis (jie) būtų įtrauktas (-i) į pirminį kaltinamąjį aktą ar prisiekusiųjų teismui pateiktą kaltinamąjį aktą.

C. Kokios yra mano teisės per teismo posėdžius?

i. Ar privalau dalyvauti teismo posėdyje? Kokiomis sąlygomis galiu nedalyvauti bylos nagrinėjime teisme?

Kaltinamojo teisė dalyvauti teisiniame nagrinėjime garantuojama pagal Konstitucijos 12 ir 30 straipsnius bei Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnio nuostatas. Be to, kaltinamasis privalo dalyvauti teisiniame nagrinėjime, išskyrus atvejus, kai jo nedalyvavimas patenka į Baudžiamojo proceso įstatymo 45 straipsnio 1 dalyje ir 63 straipsnio 3 dalyje (155 skyrius) numatytą išimčių taikymo sritį.

45 straipsnio 1 dalis

Nustatoma, kad teisėjas, arba nusikalstamų veikų rūšių, kurias apylinkės teismo (gr. *Eparchiako Dikastirio*) pirmininkas gali nustatyti bendruoju nutarimu, atveju – Sekretorius (gr. *Protokollitis*), gali specialiaja nutartimi nuspręsti šaukime į teismą atleisti kaltinamąjį nuo pareigos dalyvauti teismo posėdyje asmeniškai, ir

a) leisti kaltinamajam teismo posėdyje dalyvauti ir atsakyti į kaltinimus per advokatą; tokiu atveju kaltinamasis gali dalyvauti teismo posėdyje ir teikti atsakymus tokiu būdu.

Nustatyta, kad jeigu kaltinamajam kaltinimai pateikiami tik kaip bendrovės direktoriui arba sekretoriui, o ne asmeniškai, jis neprivalo asmeniškai atvykti į teismą, kad atsakytų į kaltinimus, ar bet kuriame kitame teismo nagrinėjimo etape, išskyrus bylos nagrinėjimą teisme, tačiau jis turi teisę būti atstovaujamas advokato,

b) leisti kaltinamajam, jeigu jis nori pripažinti kaltę, kartu su šaukimu į teismą, dėl kurio pateikiamas atsakymas, atsiųsti teismui tokį atsakymą, kuris turi būti tinkamai patvirtintas ir antspauduotas teismo sekretoriaus arba seržanto (gr. *lochias*), arba policijos pareigūno ar aukštesnio rango policijos pareigūno pagal Policijos įstatymą, arba tvirtinančio pareigūno pagal Tvirtinančių pareigūnų įstatymą, arba advokato pagal Advokatų įstatymą, kuris šiam tikslui uždeda savo asmeninį antspaudą, kuriame aiškiai nurodytas jo vardas ir pavardė bei adresas, arba bendruomenės vadovo (gr. *Koinotarchis*), ir tokiu atveju atsakymas laikomas kaltės pripažinimu teisiniame procese.

63. 1. Kaltinamasis turi teisę dalyvauti teismo posėdžiuose per visą teisminį nagrinėjimą, jeigu jis elgiasi tinkamai.

2. Jei kaltinamasis elgiasi netinkamai, teismas gali savo nuožiūra nurodyti jį išvesti iš teismo salės ir tęsti kardomojo kalinimo priemones bei toliau tęsti teisminį nagrinėjimą jam nedalyvaujant, imdamasis

priemonių, kurių, jo nuomone, pakanka, kad kaltinamasis būtų informuojamas apie visą teisminį nagrinėjimą ir pasirengtą gynybai.

3. Teismas gali, jei mano, kad to reikia, leisti kaltinamajam nedalyvauti teismo posėdžiuose per visą teisminį nagrinėjimą arba jo dalį teismo nustatytomis sąlygomis.

Pagal Kipro teismų praktiką teisminis nagrinėjimas gali vykti nedalyvaujant kaltinamiesiems, kai tai atitinka teisingumo interesus.

ii. Kokios yra mano teisės dėl galimybės gauti vertimo žodžiu ir raštu paslaugas?

Teisė į vertimo žodžiu paslaugas užtikrinama tiek pagal Konstituciją, tiek pagal 2014 m. Įstatymą dėl teisės gauti vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese (18(I)/2014). Be to, teisė į vertimo žodžiu paslaugas numatyta Baudžiamojo proceso įstatymo 65 straipsnyje (155 skyrius).

12 straipsnis. Konstitucijos 5 straipsnio a ir e punktuose nustatyta:

Kiekvienas asmuo, kuriam pateiktas kaltinimas nusikalstama veika, turi turėti bent šias teises:

a) nedelsiant būti išsamiai informuotas jam suprantama kalba apie kaltinimų pobūdį ir jų priežastis;

e) nemokamai naudotis vertėjo pagalba, jeigu jis nesupranta teismo procese vartojamos kalbos arba ja nekalba.

Konstitucijos 30 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad kiekvienas kaltinamasis turi teisę nemokamai naudotis vertėjo pagalba, jeigu jis nesupranta teismo procese vartojamos kalbos arba ja nekalba.

2014 m. Įstatyme dėl teisės gauti vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese (18(I)/2014) įtvirtintos atitinkamos nuostatos.

Teisė į vertimo žodžiu paslaugas

4. 1. Įtariamajam arba kaltinamajam, kuris nesupranta kalbos, kuria nagrinėjama byla, ir (arba) ja nekalba, kompetentinga institucija nedelsiant sudaro galimybes pasinaudoti vertimo žodžiu paslaugomis baudžiamajame procese tyrimą atliekančiose ir (arba) teisminėse institucijose, įskaitant per policijos vykdomą apklausą, visus teismo posėdžius ir visus būtinus tarpinius teismo posėdžius.

2. Teisminė institucija, atsakinga už Europos arešto orderio vykdymą pagal Įstatymo dėl Europos arešto orderio ir prašomų perduoti asmenų ekstradicijos tarp Europos Sąjungos valstybių narių procedūrų 11 straipsnį, turėtų užtikrinti vertimo žodžiu paslaugas visiems prašomiems perduoti asmenims, kurie nesupranta kalbos, kuria nagrinėjama atitinkama byla, ir (arba) ja nekalba.

3. Kompetentinga institucija užtikrina, kai to reikia siekiant užtikrinti teisingą bylos nagrinėjimą, vertimo žodžiu paslaugas, kad būtų užtikrintas bendravimas tarp įtariamojo, kaltinamojo ir (arba) prašomo perduoti asmens ir tokio asmens advokato, kai toks bendravimas yra tiesiogiai susijęs su apklausa ir (arba) teismo posėdžiais vykstant baudžiamajam procesui ir (arba) vykdam Europos arešto orderį ir (arba) teikiant skundą ir (arba) kitus procesinius reikalavimus, įskaitant prašymą taikyti užstatą.

4. Pagal šį straipsnį vertimo žodžiu paslaugos:

a) teikiamos įtariamajam, kaltinamajam ar prašomam perduoti asmens gimtąja kalba ar bet kokia kita kalba, kuria jis kalba ir (arba) kurią supranta, ir

b) prireikus, apima tolesnę pagalbą, pavyzdžiui, gestų kalbos vartojimą, siekiant patenkinti įtariamųjų, kaltinamųjų ar prašomų perduoti asmenų, turinčių klausos ir (arba) kalbos sutrikimų, poreikius.

5. Savo nuožiūra pasirinktomis priemonėmis kompetentinga institucija patikrina, ar įtariamasis, kaltinamasis ar prašomas perduoti asmuo kalba arba supranta kalbą, kuria nagrinėjama baudžiamoji byla, arba kuri vartojama Europos arešto orderio vykdymo procese, ir ar tokiam asmeniui būtina vertėjo žodžiu pagalba.

6. Šiame straipsnyje numatytos vertimo žodžiu paslaugos turi būti pakankamai kokybiškos, kad būtų užtikrintas teisingas bylos nagrinėjimas, visų pirma užtikrinant, kad įtariamasis, kaltinamasis ar prašomas perduoti asmuo suprastų kuo yra kaltinamas, kad galėtų pasinaudoti savo teise į gynybą. Todėl kompetentinga institucija turi skirti ypatingą dėmesį bendravimo ypatumams, kai bendrauti padeda vertėjas žodžiu.

7. Prireikus, kompetentinga institucija gali imtis priemonių, kad vertimo žodžiu paslaugos būtų teikiamos pasinaudojant ryšių technologijomis, pavyzdžiui, pasinaudojant vaizdo konferencija, telefonu ir (arba) internetu, nebent fizinis vertėjo žodžiu dalyvavimas yra būtinas, kad būtų užtikrintas teisingas bylos nagrinėjimas.

8. Siekiant užtikrinti geresnį 5 dalies nuostatų įgyvendinimą, administraciniais teisės aktais gali būti nustatyta procedūra ar tvarka, taikoma siekiant patikrinti, ar įtariamasis, kaltinamasis ar prašomas perduoti asmuo kalba arba supranta kalbą, kuria nagrinėjama baudžiamoji byla, arba kuri vartojama Europos arešto orderio vykdymo procese.

Teisė į vertimo raštu paslaugas

5. 1. Siekiant užtikrinti, kad įtariamasis arba kaltinamasis galėtų pasinaudoti savo teise į gynybą ir kad būtų užtikrintas teisingas bylos nagrinėjimas, kompetentinga institucija per pagrįstą terminą užtikrina esminių dokumentų vertimo raštu paslaugas įtariamajam arba kaltinamajam, kuris nesupranta kalbos, kuria nagrinėjama atitinkama baudžiamoji byla.

2. Pagal šį įstatymą esminiais dokumentais, be kita ko, laikomi šie dokumentai:

a) visais atvejais – sulaikymo ir (arba) suėmimo orderis, kaltinamasis aktas ir visi su bylos nagrinėjimu susiję teismo sprendimai bei nutartys, ir

b) visi kiti dokumentai, kuriuos kompetentinga valdžios institucija savo iniciatyva arba pagrįstu įtariamojo ar kaltinamojo arba įtariamojo ar kaltinamojo advokato prašymu laiko esminiais.

3. Kompetentingos valdžios institucijos neužtikrina esminių dokumentų ištraukų, kurios įtariamajam ar kaltinamajam nepadeda suprasti, kuo jis kaltinamas, vertimo.

4. Siekiant užtikrinti teisingą bylos nagrinėjimą kompetentinga institucija per pagrįstą terminą prašomam perduoti asmeniui, kuris nesupranta kalbos, kuria buvo parengtas Europos arešto orderis arba į kurią jis buvo išverstas jį išdavusios valstybės narės, užtikrina tokio dokumento vertimą.

5. Neatsižvelgiant į 1, 2 ir 4 dalių nuostatas, kompetentinga institucija gali vietoje vertimo raštu paslaugų užtikrinti esminių dokumentų žodinį vertimą ir (arba) žodinę santrauką, jeigu toks žodinis vertimas arba žodinė santrauka nekenkia sąžiningam procesui.

6. Įtariamasis, kaltinamasis ar prašomas perduoti asmuo gali atsisakyti teisės į šiame straipsnyje numatytas vertimo raštu paslaugas ir (arba) žodinį vertimą ir (arba) žodinę santrauką, jeigu kompetentingai institucijai pateikiama pakankamai įrodymų, kad:

a) atitinkamas asmuo prieš tai pasitarė su advokatu ir (arba) kitomis priemonėmis visapusiškai susipažino su tokio teisių atsisakymo padariniais, ir

b) teisės atsisakymas yra teisiškai galiojantis ir savanoriškas.

7. Šiame straipsnyje nurodytos vertimo raštu paslaugos ir (arba) žodinis vertimas ir (arba) žodinė santrauka užtikrinama įtariamojo, kaltinamojo ar prašomo perduoti asmens gimtąja kalba arba bet kokia kita kalba, kuria jis kalba ir (arba) kurią supranta.

8. Šiame straipsnyje numatytos vertimo raštu paslaugos ir (arba) žodinis vertimas ir (arba) žodinė santrauka turi būti pakankamai kokybiški, kad būtų užtikrintas teisingas bylos nagrinėjimas, visų pirma užtikrinant, kad įtariamasis, kaltinamasis ar prašomas perduoti asmuo žinotų kuo yra kaltinamas ir galėtų pasinaudoti savo teise į gynybą.

Baudžiamojo proceso įstatymo 65 straipsnio 1 dalyje (155 skyrius) nustatyta, kad

tuo atveju, kai parodymai duodami kalba, kurios kaltinamasis nesupranta, ir jis dalyvauja teismo posėdyje, teismo posėdyje vertėjas žodžiu kaltinamajam užtikrina vertimą žodžiu į kaltinamajam suprantamą kalbą.

Nustatyta, kad jeigu teismo posėdyje dalyvauja ginamojo advokatas, šiam sutikus, gali būti apsieita be vertimo žodžiu.

2. Kai dokumentai pateikti kaip formalūs įrodymai, teismas, atsižvelgdamas į jų turinį, savo nuožiūra sprendžia dėl vertimo žodžiu poreikio.

iii. Ar turiu teisę turėti advokatą?

Pagal Konstitucijos 12^ą straipsnį

kiekvienas asmuo, kuriam pateiktas kaltinimas nusikalstama veika, turi turėti bent šias teises:

c) gintis asmeniškai arba naudotis savo nuožiūra pasirinkto advokato paslaugomis arba, jeigu jis neturi lėšų advokatui, gauti nemokamą teisinę pagalbą, kai to reikia teisingumui įvykdyti;

Konstitucijos 30 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

Kiekvienas turi tokias teises:

d) teisę turėti pasirinktą advokatą ir gauti nemokamą teisinę pagalbą, kai to reikia teisingumui įvykdyti, ir laikantis teisės aktų.

Taip pat pagal Teisinės pagalbos teikimo įstatymą, t. y. įstatymą Nr. 165(I)/2002, jeigu tenkinamos jame nustatytos sąlygos, per teismo posėdį kaltinamajam suteikiama teisė turėti pasirinktą advokatą ir nemokama teisinė pagalba.

iv. Apie kokias kitas procesines teises turėčiau žinoti? (pvz., įtariamųjų dalyvavimas teismo posėdyje)

Kaltinamojo dalyvavimas teismo posėdyje

Jeigu bylą nagrinėjant supaprastinto proceso tvarka kaltinamasis neatvyksta į teismą nurodytu laiku ir gavus įrodymą, kad šaukimas jam buvo įteiktas, teismas gali pradėti nagrinėti bylą ir priimti sprendimą jam nedalyvaujant, arba, jei jis mano, kad tikslinga, atidėti bylos nagrinėjimą bei išduoti jo sulaikymo orderį.

Nustatoma, kad teisėjas, arba nusikalstamų veikų rūšių, kurias apylinkės teismo (gr. *Eparchiako Dikastirio*) pirmininkas gali nustatyti bendruoju nutarimu, atveju – Sekretorius (gr. *Protokollitis*), gali specialiaja nutartimi nuspręsti šaukime į teismą atleisti kaltinamąjį nuo pareigos dalyvauti teismo posėdyje asmeniškai, ir

a) leisti kaltinamajam teismo posėdyje dalyvauti ir atsakyti į kaltinimus per advokatą, tokiu atveju kaltinamasis gali dalyvauti teismo posėdyje ir teikti atsakymus tokiu būdu;

b) leisti kaltinamajam, jeigu jis nori pripažinti kaltę, kartu su šaukimu į teismą, dėl kurio pateikiamas atsakymas, atsiųsti teismui tokį atsakymą, kuris turi būti tinkamai patvirtintas ir antspauduotas teismo sekretoriaus arba seržanto (gr. *lochias*), arba policijos pareigūno ar aukštesnio rango policijos pareigūno pagal Policijos įstatymą, arba tvirtinančio pareigūno pagal Tvirtinančių pareigūnų įstatymą, arba advokato pagal Advokatų įstatymą, kuris šiam tikslui uždeda savo asmeninį antspaudą, kuriame aiškiai nurodytas jo vardas ir pavardė bei adresas, arba bendruomenės vadovo (gr. *Koinotarchis*), ir tokiu atveju atsakymas laikomas kaltės pripažinimu teisminiame procese.

Nustatyta, kad jeigu kaltinamajam kaltinimai pateikiami tik kaip bendrovės direktoriui arba sekretoriui, o ne asmeniškai, jis neprivalo asmeniškai atvykti į teismą, kad atsakytų į kaltinimus, ar bet kuriame kitame teisminio nagrinėjimo etape, išskyrus bylos nagrinėjimą teisme, tačiau jis turi teisę būti atstovaujamas advokato.

Atsakymas į kaltinimus

Kai kaltinamasis kviečiamas atsakyti į kaltinimus, jis gali pripažinti kaltę arba jos nepripažinti arba pateikti specialų gynybos pareiškimą ir jo atsakymą teismas turėtų užfiksuoti.

Specialiame gynybos pareiškime turėtų būti tokie pareiškimai:

a) teismas, kuriame kaltinamasis kviečiamas pateikti atsakymus į kaltinimus, neturi jurisdikcijos ir jurisdikciją pagal kaltinamąjį ar nusikalstamą veiką, kuria jis kaltinamas, turi kitas teismas. Jei toks teiginys pripažįstamas pagrįstu, teismas bylą perduoda Kipro Respublikos teismui, kuris turi jurisdikciją nagrinėti nusikalstamą veiką padariusio asmens bylą arba atitinkamą nusikalstamą veiką.

b) jis anksčiau yra nuteistas arba išteisintas galimai remiantis tomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis ir dėl tos pačios nusikalstamos veikos.

c) dėl šios nusikalstamos veikos jam suteikta malonė.

Jeigu teismas mano, kad remiantis kaltinamojo nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis teiginys nėra įrodytas arba jis iš tikrųjų yra neteisingas, kaltinamasis turės pateikti atsakymą į kaltinimus.

Jeigu kaltinamasis pripažįsta kaltę ir teismas turi pakankamai įrodymų, kad jis suprato savo atsakymo pobūdį, jis gali imtis veiksmų, kurių jis imtųsi, jeigu kaltinamasis būtų nuteistas teismo nuosprendžiu.

Jeigu kaltinamasis kaltės nepripažįsta, teismas pradeda bylos nagrinėjimą. Jeigu kaltinamasis atsisako pateikti atsakymą arba atsako ne iš karto, arba negali pateikti atsakymo dėl fizinės negalios, teismas imasi veiksmų, kurių imtųsi, jeigu kaltinamasis būtų nepripažinęs kaltės.

D. Galimos bausmės

Apylinkės teismas supaprastinto proceso tvarka nagrinėja nusikalstamas veikas, už kurias pagal įstatymą skiriama 5 metų neviršijanti laisvės atėmimo bausmė arba ne didesnė kaip 85 000 EUR bauda, arba abi bausmės.

Prisiekusiųjų teismas (gr. *Kakourgiodikeio*) nagrinėja nusikalstamas veikas, už kurias skiriama ilgesnė kaip 5 metų laisvės atėmimo bausmė.

Paskutinis naujinimas: 16/11/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Mano teisės po teisminio proceso

A. Ar turiu teisę skusti teismo sprendimą?

Prisiekusiųjų teismo ar Apylinkės teismo kaltu pripažintas asmuo, kuriam paskirta bet kokia laisvės atėmimo arba piniginių bausmė, gali apkaltinamąjį nuosprendį arba bausmę apskusti Aukščiausiam Teismui.

B. Kokiomis kitomis teisių gynimo priemonėmis galima naudotis?

Teisė apskusti teismo sprendimą nenumatyta.

C. Kokios yra nuteisimo pasekmės?

i. Informacija apie teistumą

Teismo paskirtą bausmę policija užregistruoja asmens byloje Ankstesnių apkaltinamųjų nuosprendžių archyve. Atleidimas nuo bausmių vykdomas pagal Atleidimo nuo bausmių įstatymą (Įstatymas Nr. 70/1981) nuostatas. Atleidimas nuo bausmių netaikomas laisvės atėmimo iki gyvos galvos ir ilgesnės kaip 2 metų laisvės atėmimo bausmės atvejais.

ii. Bausmės vykdymas, kalinių perdavimas, probacija ir alternatyvios sankcijos

Laisvės atėmimo bausmė atliekama nuo atitinkamo sprendimo priėmimo dienos. Vis dėlto pagal šio įstatymo nuostatas, jeigu teismas nenusprendžia kitaip, ji gali būti sutrumpinta asmens sulaikymo iki bylos nagrinėjimo laikotarpiu.

Teismas nutaria atidėti iki trejų metų trukmės laisvės atėmimo bausmės vykdymą, jeigu tokį sprendimą pateisina visos bylos aplinkybės ir asmeninės kaltinamojo aplinkybės.

Nutartį dėl laisvės atėmimo bausmės priimančias teismas gali priimti nutartį dėl probacijos, kuria nurodoma ne ilgiau kaip nutarties įvykdymo laikotarpiui (3 metams) patikėti nuteistojo priežiūrą prižiūrinčiajam pareigūnui (prižiūrėtojui).

Paskutinis naujinimas: 16/11/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.